

Bölüm 11. Tüm İşletme Analizi

- Analizde Kullanılan Etkinlik Standartları
- Karlılık (Rantabilite) Oranları
- Finansal Kaldıraç Oranı
- Gayrisafi Üretim Değeri
- Sermaye Devir Oranı
- Masraflar
- Üretim Değerleri Masraflar İlişkisi
- Sonuçların Değerlendirilmesi

Tüm İşletme Analizi

- Etkinlik Standartları

- Karlılık (Rantabilite) Oranları:

Ekonomik Rantabilite = $(\text{Net Kar} + \text{Borç Faizleri}) / \text{Yatırım Sermayesi}$

Mali Rantabilite = $\text{Net kâr} / \text{Öz Sermaye}$

- Sermaye Devir Oranı:

Sermaye Devir Oranı = $\text{GSÜD} / \text{Yatırım Sermayesi}$

- Gayri Safi Üretim Değeri:

Ürün Fiyatları

Ürün Verimleri

Üretim Yoğunluğu (Entansite)

- Masraflar ve GSÜD İlişkisi:

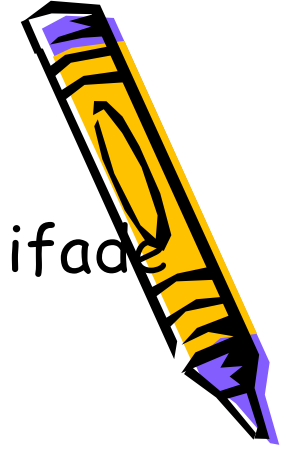
1. Analizde Kullanılan Etkinlik Standartları

- İncelenen işletmelerin bir önceki yıldaki faaliyet sonuçları.
- Standartları hazırlayan ve yayınlayan başlıca kuruluşlar Ziraat Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri ve bazı özel firmalar.

2. Karlılık (Rantabilite) Oranları

Karın sermayeye oranlanması ve yüzde olarak ifade edilmesidir.

$$\text{Karlılık oranı (Rantabilite)} = \text{Kar} / \text{Sermaye} * 100$$

Yatırım Sermayesi Karlılık Oranı (Ekonomik Rantabilite)

Toplam yatırım sermayesi ile bunun geliri arasındaki ilişkiyi açıklar.

Yatırım sermayesi karlılık oranı=

$$\text{Net kar} + \text{Borç faizleri} + \text{Kiralar} / \text{Yatırım sermayesi} * 100$$

Öz Sermayenin Karlılık Oranı (Mali rantabilite)

İşletmenin kendi sermayesinin (öz ya da net sermaye) karlılık oranı mali rantabilite olarak isimlendirilir.

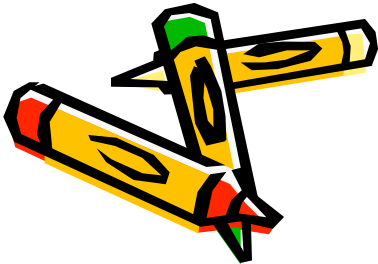
$$\text{Öz sermayenin karlılık oranı} = \text{Net Kar} / \text{Öz Sermaye} * 100$$

3. Finansal Kaldıraç Oranı

- Bu oran, işletmenin kullandığı yabancı sermayeye karşı öz sermayesinin etkinliğini değerlendiren bir başarı ölçüsüdür.
- Eğer yabancı sermaye (borçlar) iyi kullanılırsa, bu sermayenin getirisi maliyetinden yüksek olur ve finansal kaldıra oranı 1'den büyüktür.

$$\text{Finansal kaldıraç oranı} = \text{Mali rantabilite} / \text{Ekonomik rantabilite} * 100$$

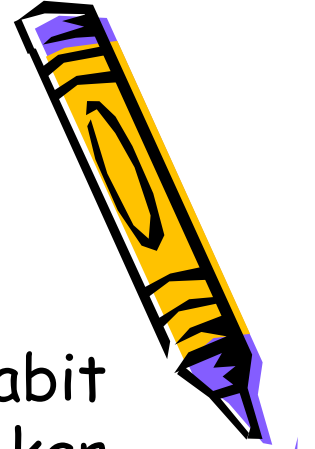
4. Gayrisafi (Brüt) Üretim Değeri

Gayrisafi üretim değerinden işletmenin sabit ve değişken masrafları çıkarıldığı zaman net kar bulunur.

Kârın yeterli düzeyde olmaması ya gayrisafi üretim değerinin düşüklüğünden ya da masrafların yüksekliğindedir.

GSÜD (BÜD);

- Ürün Fiyatları
- Ürün Verimleri ile doğrudan ilişkilidir.

Üretim Entansitesi (Üretim Yoğunluğu)

Entansite daha fazla girdi ve işgücü kullanarak birim alandan yüksek verim alınmasıyla ilgili bir göstergedir.

Entansitenin artması GSÜD'nin artmasına neden olur.

Hayvancılıkta;

625 kg canlı ağırlıkta bir inek 1 SHB kabul edilir.

24+ aylık süt ineği dışında 0,80 SHB

12-24 ay büyük baş hayvanlar 0,60 SHB

Standard Hayvan Birimi veya Büyük Baş Hayvan

Birimi (BBHB)

Ek Bilgi: İndeks Hesaplamaları (1/4)

Ekonomide meydana gelen değişimleri ifade etmek için indeksler kullanılır. Örneęin fiyat, üretim ve diğer değişkenlerde meydana gelen değişimlerin bir anlam kazanabilmesi için bu değişkenin diğer bir zaman birimindeki değeriyle karşılaştırılması gerekir. Bu karşılaştırma yöntemlerinden biride indeksleme yöntemidir.

Bir yada daha fazla değişkenin zaman, mekan ve ya diğer özelliklere göre gösterdiği nisbi değişimlerin ölçülmesinde kullanılan oranlar indeks olarak tanımlanmakta, birden fazla oranın oluşturduğu serilere ise indeks serisi adı verilmektedir.

Ek Bilgi: İndeks Hesaplamaları (2/4)

İndeksler basit ve ağırlıklı olmak üzere ikiye ayrılır. Basit indeksler ise sabit ve zincirleme indeksler olarak ikiye ayrılır. Zincirleme indeks her seri teriminin bir önceki terime genellikle yüzde olarak ifadesidir.

Sabit temelli indekste ise belirli bir terim 100 olarak kabul edilir ve diğer terimler bunun yüzdesi olarak ifade edilir.

Aşağıdaki örneklerle indeks hesaplamaları daha anlaşılabilir.

Ek Bilgi: İndeks Hesaplamaları (3/4)

Basit İndex - % Değişim

Ocak ayında şirketin karı 800 TL dir. Şubat Ayının karı ise 1250 TL olmuştur. Şubat ayında Ocak ayına göre kardaki yüzde artışı ifade ediniz.

$$\begin{aligned} (\text{Şubat} - \text{Ocak}) / \text{Ocak} &= \\ (1250 - 800) / 800 &= 0,56 \end{aligned}$$

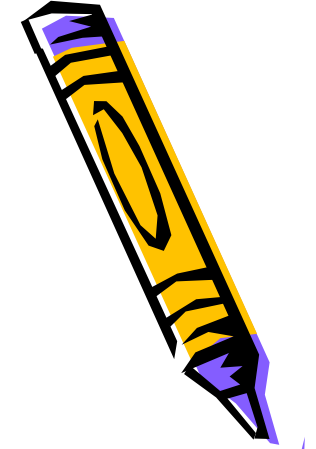
Şubat ayında Ocak ayına göre %56 artış vardır

Ek Bilgi: İndeks Hesaplamaları (4/4)

Sabit ve Zincirleme İndeks

Yıl	Kahve Fiyatı (\$)	Sabit İndeks (2000=100)	Zincirleme İndeks
2000	3,60	100,00	-
2001	3,80	105,55	105,55
2002	4,10	113,88	107,89
2003	4,50	125,00	109,76
2004	5,20	144,44	115,55
2005	6,00	166,66	115,38

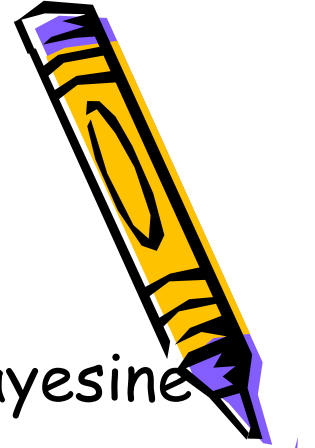

5. Sermaye Devir Oranı

- Gayrisafi üretim değerinin toplam yatırım sermayesine bölünmesiyle bulunur.
- Bu oran düşük ise çiftçi, toprak, bina, hayvan, makine vb. üretim faktörlerine nispi olarak fazla yatırım yapılmış demektir.

$$\text{Sermaye Devir Oranı} = \text{GSÜD} / \text{Yatırım sermayesi} * 100$$

6. Masraflar

- İşletmenin geleceğine ilişkin kararlar almadan önce işletme masraflarının ve kaynak kullanımının incelenmesi gerekir.
- Çeşitli masraf kalemlerine ait dekara düşen değerlerin hesaplanması ve bunların standart değerlerle karşılaştırılması gerekir.

7. Üretim Değerleri Masraflar İlişkisi

- Her masraf çeşidi için belirli masrafa düşen GSÜD'nin hesaplanması ve standartlarla karşılaştırılması gerekir.

8. Sonuçların Değerlendirilmesi

- İşletme sonuçlarının standartlarla karşılaştırılmasının en önemli nedeni, analiz edilen işletmeye iyi bir yaşam düzeyi ve yatırılan sermayeye yeterli bir gelir sağlanmasıdır.

